O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2026, [15]
ISSN 2181-7324(Print)

IJTIMOIY FANLAR
http://journals.nuu.uz
ISSN 3093-8996(Onlayn)

UDK: 327(575)"2022/2026"

Arslonqul A.QURBONOV
Mustaqil tadqiqotchi, Toshkent, O‘zbekiston
E-mail: svdbhdhshsh@gmail.com, https://orcid.org/0009-0004-0481-6661

FarDU dotsenti D.Normatova taqrizi asosida

ROSSIYA–UKRAINA URUSHI SHAROITIDA MARKAZIY OSIYO DAVLATLARINING GEOSIYOSIY MOSLASHUVI VA GEOIQTISODIY BARQARORLIGI

Annotatsiya

Mazkur maqolada Rossiya–Ukraina urushining Markaziy Osiyo davlatlari geosiyosiy mavqeyi, tashqi siyosiy strategiyalari, iqtisodiy xavfsizligi va mintaqaviy integratsiya jarayonlariga ta’siri kompleks tahlili hamda strukturaviy realizm, xavf-xatarlarni boshqarish va geoiqtisodiy moslashuv konsepsiyalaridan foydalanilib, Qozog‘iston, O‘zbekiston, Qirg‘iziston, Tojikiston va Turkmanistonning o‘zgarayotgan xalqaro muhitga munosabati qiyosiy o‘rganiladi.

Kalit so‘zlar: Rossiya–Ukraina urushi, Markaziy Osiyo, geosiyosiy transformatsiya, geoiqtisodiy barqarorlik, tashqi siyosat, mintaqaviy xavfsizlik, mehnat migratsiyasi, iqtisodiy diversifikatsiya, mintaqaviy integratsiya.

ГЕОПОЛИТИЧЕСКАЯ АДАПТАЦИЯ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ГОСУДАРСТВ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ В УСЛОВИЯХ РОССИЙСКО-УКРАИНСКОЙ ВОЙНЫ

Аннотация

В статье представлен комплексный анализ влияния российско-украинской войны на геополитическое положение, внешнеполитические стратегии, экономическую безопасность и процессы региональной интеграции государств Центральной Азии. На основе концепций структурного реализма, управления рисками и геоэкономической адаптации проводится сравнительное исследование подходов Казахстана, Узбекистана, Кыргызстана, Таджикистана и Туркменистана к изменяющейся международной обстановке.

Ключевые слова: российско-украинская война, Центральная Азия, геополитическая трансформация, геоэкономическая устойчивость, внешняя политика, региональная безопасность, трудовая миграция, экономическая диверсификация, региональная интеграция.

GEOPOLITICAL ADAPTATION AND GEOECONOMIC RESILIENCE OF CENTRAL ASIAN STATES AMID THE RUSSIA–UKRAINE WAR

Annotation

This article provides a comprehensive analysis of the impact of the Russia–Ukraine war on the geopolitical position, foreign policy strategies, economic security, and regional integration processes of Central Asian states. Drawing on the concepts of structural realism, risk management, and geoeconomic adaptation, the study comparatively examines the responses of Kazakhstan, Uzbekistan, Kyrgyzstan, Tajikistan, and Turkmenistan to the changing international environment.

Keywords: Russia–Ukraine war, Central Asia, geopolitical transformation, geoeconomic resilience, foreign policy, regional security, labor migration, economic diversification, regional integration.

Kirish. XXI asrning uchinchi o‘n yilligida xalqaro munosabatlar tizimida yuz berayotgan geosiyosiy o‘zgarishlar mintaqaviy xavfsizlik, davlatlararo iqtisodiy hamkorlik va milliy manfaatlarni ta’minlash masalalariga yangicha yondashuvlarni talab etmoqda. Ayniqsa, 2022-yil 24-fevralda Rossiyaning Ukrainaga keng ko‘lamli harbiy hujumi boshlanishi xalqaro xavfsizlik tizimida jiddiy inqirozni yuzaga keltirib, global savdo, energetika, moliya va transport-logistika munosabatlariga sezilarli ta’sir ko‘rsatdi. Ushbu jarayonlar Rossiya bilan tarixiy, iqtisodiy va institutsional aloqalarga ega Markaziy Osiyo davlatlari uchun murakkab strategik vaziyatni shakllantirdi.

Markaziy Osiyo davlatlari xalqaro munosabatlarning faol subyektlari sifatida o‘z suverenitetini mustahkamlash, iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash va tashqi siyosiy hamkorlikni diversifikatsiyalash zarurati bilan yuzlashdi. Rossiyaga nisbatan qo‘llanilgan xalqaro sanksiyalar, moliyaviy operatsiyalardagi cheklovlar, transport yo‘nalishlarining qayta tashkil etilishi va mehnat migratsiyasidagi o‘zgarishlar mintaqa davlatlarining tashqi iqtisodiy strategiyalarini qayta ko‘rib chiqishga turtki bo‘ldi.

Tadqiqotlarda mintaqaviy xavfsizlik va geoiqtisodiy o‘zgarishlarga bag‘ishlangan Markaziy Osiyo davlatlarining tashqi tahdidlarga moslashish jarayonlari, iqtisodiy xavfsizlikni ta’minlash mexanizmlari va mintaqaviy hamkorlik imkoniyatlari o‘rganilgan [1; 2]. Mazkur yondashuvlar mintaqadagi geosiyosiy jarayonlarni alohida davlatlarning tashqi siyosati doirasida emas, balki o‘zaro bog‘liq xavfsizlik va iqtisodiy munosabatlar tizimi sifatida tahlil qilish zarurligini ko‘rsatadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiyasi. Markaziy Osiyoning geosiyosiy transformatsiyasiga oid ilmiy adabiyotlarda mintaqaviy xavfsizlik, xalqaro iqtisodiy bog‘liqlik va tashqi siyosiy strategiyalar o‘rtasidagi munosabatlar turli nazariy yondashuvlar asosida izohlanadi. Xususan, strukturaviy realizm xalqaro tizimdagi kuchlar muvozanati va davlatlarning xavfsizlikka intilishini tushuntirsa, xavf-xatarlarni boshqarish nazariyasi tashqi siyosiy noaniqliklarni kamaytirish mexanizmlarini tahlil qilish imkonini beradi.

Bronnikov I.A. va Blinova N.V. davlat siyosatini shakllantirish hamda amalga oshirish jarayonida xavf-xatarlarni boshqarishning institutsional va texnologik jihatlarini tadqiq etganlar [3]. Mazkur nazariy yondashuv Markaziy Osiyo davlatlarining tashqi siyosiy strategiyalarini o‘rganishda muhim ahamiyatga ega. Chunki mintaqa davlatlari bir vaqtning o‘zida turli iqtisodiy va siyosiy hamkorlar bilan

munosabatlarni saqlash, xalqaro majburiyatlarni bajarish va milliy manfaatlarni himoya qilish vazifalarini hal etmoqda.

Javorcik B.S., Plekhanov A. va Chupilkin M.ning 2025-yilda e’lon qilingan The Eurasian Roundabout: Trade Flows into Russia Through the Caucasus and Central Asia nomli tadqiqotida Rossiyaga nisbatan qo‘llanilgan sanksiyalardan keyin Kavkaz va Markaziy Osiyo orqali savdo oqimlarining qayta yo‘naltirilishi o‘rganilgan. Mualliflar ayrim mamlakatlar orqali vositachilik savdosi va statistik tafovutlar bilan bog‘liq mexanizmlarni aniqlaganlar [4].

Ushbu tadqiqotning ahamiyati shundaki, savdo aylanmasining o‘sishi har doim ham ichki ishlab chiqarish salohiyatining ortishini anglatmasligi mumkin. Ayrim holatlarda eksport va reeksport ko‘rsatkichlarining oshishi xalqaro sanksiyalar ta’sirida shakllangan muqobil savdo yo‘nalishlari bilan bog‘liq bo‘ladi. Shu sababli Markaziy Osiyo davlatlarining iqtisodiy natijalarini baholashda yalpi savdo ko‘rsatkichlari bilan birga, qo‘shilgan qiymat, investitsiyalar tarkibi va mahalliy ishlab chiqarishdagi o‘zgarishlarni ham o‘rganish zarur.

Yevropa tiklanish va taraqqiyot bankining iqtisodiy baholashlarida Markaziy Osiyo iqtisodiyotlari uchun mehnat migrantlarining pul o‘tkazmalari, xomashyo narxlarining o‘zgaruvchanligi va yirik qo‘shni bozorlariga qaramlik muhim xavf omillari sifatida ko‘rsatiladi [5].

Mazkur yondashuv Rossiya–Ukraina urushining Markaziy Osiyoga ta’sirini faqat siyosiy yoki diplomatik masala sifatida emas, balki moliyaviy barqarorlik, bandlik va aholi daromadlari bilan bog‘liq ko‘p omilli jarayon sifatida o‘rganish zarurligini asoslaydi.

Jahon bankining Transkaspiy transport yo‘nalishiga oid tadqiqotida infratuzilmani modernizatsiyalash va logistika samaradorligini oshirish orqali 2030-yilgacha ushbu yo‘nalishdagi yuk oqimlarini uch baravar ko‘paytirish hamda tashish vaqtini ikki baravar qisqartirish imkoniyati mavjudligi qayd etiladi [6]. Bu ko‘rsatkichlar amalga oshgan natija emas, balki muayyan investitsiya va institutsional islohotlar bajarilishiga bog‘liq prognozdir.

Mazkur ilmiy xulosalar transport infratuzilmasini diversifikatsiyalashning geoiqtisodiy barqarorlikka ta’sirini ko‘rsatadi. Xususan, muqobil transport yo‘nalishlarining rivojlanishi tashqi savdo xarajatlarini kamaytirish, eksport bozorlarini kengaytirish va ayrim tranzit yo‘laklariga haddan tashqari bog‘liqlikni pasaytirishga xizmat qilishi mumkin.

Tadqiqotda qiyosiy tahlil usuli asosida Markaziy Osiyoning besh davlati tashqi siyosiy va iqtisodiy moslashuv xususiyatlari o‘rganildi. Tizimli yondashuv yordamida sanksiyalar, moliyaviy operatsiyalar, migratsiya, energetika va logistika o‘rtasidagi aloqadorlik aniqlashtirildi. Ssenariyli tahlil orqali esa urushning davom etishi, sanksiyaviy cheklovlarning kuchayishi yoki siyosiy kelishuvga erishilishi sharoitida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan o‘zgarishlar baholandi.

Natijalar va muhokama. Tadqiqot natijalari Rossiya–Ukraina urushi Markaziy Osiyo davlatlarining tashqi siyosiy qarorlariga bir xil ta’sir ko‘rsatmaganini ko‘rsatadi. Davlatlarning geografik joylashuvi, iqtisodiy aloqalari, xalqaro tashkilotlardagi ishtiroki va xavfsizlik sohasidagi majburiyatlari ularning strategik imkoniyatlarini turlicha shakllantiradi.

Qozog‘iston Rossiya bilan uzun quruqlik chegarasiga ega bo‘lib, Yevroosiyo iqtisodiy ittifoqi va Kollektiv xavfsizlik shartnomasi tashkiloti doirasida institutsional aloqalarni saqlab kelmoqda. Shu bilan birga, mamlakat Xitoy, Yevropa Ittifoqi, Turkiya va boshqa hamkorlar bilan iqtisodiy munosabatlarni kengaytirishga intilmoqda. Bu jarayon tashqi siyosiy muvozanatni ta’minlash va iqtisodiy xavflarni kamaytirishga qaratilgan ko‘p yo‘nalishli strategiya sifatida tavsiflanishi mumkin.

Qirg‘iziston va Tojikistonning geoiqtisodiy moslashuv imkoniyatlari mehnat migratsiyasi, tashqi pul o‘tkazmalari va Rossiya bilan shakllangan iqtisodiy aloqalar ta’sirida rivojlanmoqda. Ayniqsa, migratsiya daromadlarining o‘zgarishi aholi iste’moli, valyuta bozori va ichki mehnat resurslari taqsimotiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Turkmanistonning tashqi siyosiy strategiyasida doimiy betaraflik tamoyili alohida o‘rin tutadi. Mamlakatning energetika eksportiga bog‘liq iqtisodiy tuzilmasi gaz yetkazib berish bozorlarini kengaytirish va transport yo‘nalishlarini diversifikatsiyalash masalalarini dolzarblashtirmoqda.

O‘zbekiston esa Yevroosiyo iqtisodiy ittifoqi va Kollektiv xavfsizlik shartnomasi tashkilotiga a’zo bo‘lmagan holda, tashqi siyosatda ko‘p tomonlama hamkorlik va iqtisodiy diversifikatsiya yo‘nalishlarini rivojlantirmoqda. Biroq mazkur tashkilotlarga a’zo emaslik mamlakatning tashqi iqtisodiy ta’sirlardan butunlay mustaqil ekanini anglatmaydi. Savdo, migratsiya, investitsiya va logistika sohalaridagi o‘zaro bog‘liqlik tashqi iqtisodiy xavflarning saqlanib qolishiga sabab bo‘ladi.

Shunday qilib, Markaziy Osiyo davlatlarining geosiyosiy moslashuv strategiyalari ularning milliy manfaatlari va mavjud institutsional imkoniyatlari asosida shakllanayotgan bo‘lsa-da, mintaqaviy hamkorlikni kengaytirish umumiy strategik ehtiyoj sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Rossiyaga nisbatan qo‘llanilgan xalqaro sanksiyalar Markaziy Osiyo davlatlari iqtisodiyotiga bevosita va bilvosita kanallar orqali ta’sir ko‘rsatmoqda. Ushbu ta’sir, avvalo, bank operatsiyalari, xalqaro to‘lov tizimlari, eksport-import munosabatlari, valyuta kurslari va investitsiya jarayonlarida namoyon bo‘ladi.

Sanksiyaviy cheklovlar sharoitida xalqaro banklar tomonidan to‘lovlarni tekshirish tartiblarining kuchaytirilishi ayrim xo‘jalik subyektlari uchun operatsion xarajatlarning ortishiga olib kelishi mumkin. Shu bilan birga, sanksiyaga uchragan mahsulotlar bilan bog‘liq savdo operatsiyalarida huquqiy va moliyaviy xavflar oshadi.

Javorcik, Plekhanov va Chupilkin tadqiqotida 2022–2023-yillarda ayrim Kavkaz va Markaziy Osiyo mamlakatlari orqali Rossiyaga yo‘naltirilgan savdo oqimlarining o‘zgarishi tahlil qilinib, sanksiyalarning xalqaro savdo tuzilmasiga sezilarli ta’siri aniqlangan [4].

Mazkur holat iqtisodiy xavfsizlikning muhim tarkibiy qismi sifatida sanksiyaviy komplayens tizimini rivojlantirish zarurligini ko‘rsatadi. Korxonalar va moliyaviy tashkilotlar uchun xalqaro cheklovlarni aniqlash, savdo hamkorlarini tekshirish va transchegaraviy operatsiyalar shaffofligini ta’minlash iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlovchi muhim vositalardan hisoblanadi.

Shu bilan birga, sanksiyalar sharoitida ayrim davlatlarning savdo aylanmasi ortgani iqtisodiy o‘sishning uzoq muddatli barqarorligini avtomatik ravishda kafolatlamaydi. Chunki bunday o‘sish tashqi siyosiy vaziyat o‘zgarganda qisqarishi mumkin bo‘lgan tranzit va vositachilik operatsiyalariga asoslangan bo‘lishi ehtimoli mavjud. Demak, mintaqa davlatlari uchun asosiy strategik vazifa tashqi savdo hajmini oshirish bilan birga, mahalliy ishlab chiqarish, eksport tarkibini diversifikatsiyalash va yuqori qo‘shilgan qiymatga ega tarmoqlarni rivojlantirishdan iborat.

Rossiya–Ukraina urushining Markaziy Osiyoga ta’sirini baholashda mehnat migratsiyasi alohida ahamiyatga ega. Rossiya mehnat bozori uzoq yillar davomida Qirg‘iziston, Tojikiston va O‘zbekiston fuqarolari uchun muhim bandlik yo‘nalishlaridan biri bo‘lib kelgan. Shu sababli Rossiya iqtisodiyotidagi o‘zgarishlar, rubl kursining tebranishi va migratsiya tartiblarining yangilanishi mintaqa davlatlaridagi aholi daromadlariga bevosita ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Mukomel V.I.ning Markaziy Osiyo migrantlarining Rossiya mehnat bozoridagi mavqeyiga bag‘ishlangan tadqiqotida migratsiya jarayonlarining iqtisodiy va ijtimoiy xususiyatlari o‘rganilgan [7]. Migratsiya oqimlarining tashqi iqtisodiy kon’yunkturaga bog‘liqligi mintaqa davlatlari uchun mehnat resurslarini boshqarish va aholi bandligini ta’minlash masalalarini dolzarblashtiradi. Bunda urushning migratsiyaga ta’sirini faqat pul o‘tkazmalarining kamayishi bilan izohlash to‘g‘ri emas. Rossiyadagi ishchi kuchiga talab, ish haqi, valyuta kursi va migratsiya siyosatidagi o‘zgarishlar turli davrlarda turlicha natija berishi mumkin. Jahon bankining 2025-yildagi iqtisodiy sharhida ham pul o‘tkazmalari mintaqadagi iste’molni qo‘llab-quvvatlovchi omillardan biri sifatida qayd etilgan [8].

Shu sababli mehnat migratsiyasi sohasidagi barqarorlikni ta’minlash uchun ichki bandlikni kengaytirish, kasbiy tayyorgarlikni takomillashtirish, yangi mehnat bozorlariga chiqish va migrantlarning huquqiy himoyasini kuchaytirish muhim hisoblanadi.

Tadqiqotning muhim natijalaridan biri Rossiya–Ukraina urushi sharoitida Markaziy Osiyoning transport-geografik ahamiyati ortib borayotganidir. An’anaviy shimoliy transport yo‘nalishlariga nisbatan geosiyosiy va sanksiyaviy xavflarning kuchayishi muqobil savdo koridorlariga bo‘lgan qiziqishni oshirdi.

Xususan, Transkaspiy xalqaro transport yo‘nalishi Markaziy Osiyo, Kaspiy dengizi, Janubiy Kavkaz va Turkiya orqali Yevropa bozorlariga chiqish imkoniyatini yaratadi. Mazkur yo‘nalishning rivojlanishi mintaqa davlatlari uchun tashqi savdo aloqalarini diversifikatsiyalash va tranzit xizmatlaridan olinadigan iqtisodiy manfaatlarni kengaytirish imkoniyatini yuzaga keltiradi.

Jahon bankining The Middle Trade and Transport Corridor nomli tadqiqotida muvofiqlashtirilgan investitsiyalar va logistika samaradorligini oshirish choralari orqali 2030-yilgacha transport vaqtini ikki baravar qisqartirish hamda savdo oqimlarini uch baravar oshirish imkoniyati mavjudligi ko‘rsatilgan [6]. Ushbu prognoz transport infratuzilmasini modernizatsiyalashning mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishdagi strategik ahamiyatini tasdiqlaydi. Biroq muqobil transport yo‘nalishlarining mavjudligi ularning avtomatik ravishda samarali ishlashini anglatmaydi. Temiryo‘l va dengiz transporti o‘rtasidagi muvofiqlashtirish, bojxona tartib-taomillari, portlarning yuk o‘tkazish quvvati, tarif siyosati va raqamli logistika tizimlari koridorning iqtisodiy raqobatbardoshligini belgilovchi muhim omillardir.

O‘zbekiston uchun Xitoy–Qirg‘iziston–O‘zbekiston temiryo‘li hamda Transafg‘on transport koridori alohida strategik ahamiyatga ega. Ushbu loyihalar mamlakatning xalqaro transport tarmoqlariga ulanish imkoniyatlarini kengaytirishi, Janubiy Osiyo bozorlariga chiqish sharoitlarini yaxshilashi va mintaqaviy savdo aloqalarini mustahkamlashi mumkin.

Rossiya–Ukraina urushi sharoitida Markaziy Osiyo davlatlari o‘rtasidagi siyosiy muloqot va iqtisodiy hamkorlikning ahamiyati ortib bormoqda. Mintaqaviy integratsiya tashqi xavflarni kamaytirish, transport va energetika infratuzilmasini muvofiqlashtirish, savdo to‘siqlarini qisqartirish hamda xalqaro hamkorlar bilan muzokara imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qilishi mumkin.

O‘zbekiston tashqi siyosatida Markaziy Osiyo davlatlari bilan yaxshi qo‘shnichilik munosabatlarini mustahkamlash, iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish va mintaqaviy muammolarni diplomatik vositalar orqali hal etishga alohida e’tibor qaratilmoqda.

Xaydarov A.A.ning O‘zbekistonning Markaziy Osiyodagi hamkorlik istiqbollariga bag‘ishlangan tadqiqotida mintaqaviy munosabatlarning yangi bosqichi va ko‘p tomonlama hamkorlik imkoniyatlari yoritilgan [9].

Mintaqaviy diplomatiyaning institutsional rivojlanishida Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlarining Maslahat uchrashuvlari muhim o‘rin tutadi. Ushbu muloqot shakli davlatlar o‘rtasida o‘zaro ishonchni mustahkamlash, iqtisodiy loyihalarni muvofiqlashtirish va umumiy manfaatlarga asoslangan qarorlarni ishlab chiqish imkoniyatini kengaytiradi.

Shuningdek, Markaziy Osiyo davlatlarining Yevropa Ittifoqi, Xitoy, AQSh, Yaponiya va boshqa xalqaro hamkorlar bilan ko‘p tomonlama formatlardagi aloqalari mintaqaning geosiyosiy va geoiqtisodiy ahamiyatini oshirmoqda.

2025-yil 4-aprelda Samarqand shahrida bo‘lib o‘tgan birinchi Yevropa Ittifoqi – Markaziy Osiyo sammitida tomonlar o‘zaro munosabatlarni strategik sheriklik darajasiga ko‘tarishga kelishib oldilar. Sammit doirasida savdo, investitsiya, transport, energetika va muhim xomashyo resurslari sohalaridagi hamkorlik ustuvor yo‘nalishlar sifatida belgilandi [10]. Mazkur voqea Markaziy Osiyoning xalqaro munosabatlardagi ahamiyati ortayotganini ko‘rsatadi. Biroq tashqi hamkorlar bilan munosabatlarning kengayishi mintaqaning barcha iqtisodiy va siyosiy muammolari hal etilganini anglatmaydi. Barqaror rivojlanish uchun mintaqa davlatlarining o‘zaro hamkorligi, milliy institutlarning samaradorligi va iqtisodiy siyosatning izchilligi hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Xulosa. O‘tkazilgan tadqiqot Rossiya–Ukraina urushi Markaziy Osiyo davlatlari uchun murakkab geosiyosiy va geoiqtisodiy muhitni shakllantirganini ko‘rsatdi. Xalqaro sanksiyalar, savdo yo‘nalishlarining o‘zgarishi, migratsiya jarayonlari va transport infratuzilmasiga bo‘lgan talabning ortishi mintaqa davlatlarini tashqi siyosiy hamda iqtisodiy strategiyalarini takomillashtirishga undamoqda.

Umuman olganda, Markaziy Osiyoning uzoq muddatli geoiqtisodiy barqarorligi tashqi siyosiy muvozanatni saqlash, iqtisodiy diversifikatsiyani chuqurlashtirish, transport-logistika imkoniyatlarini kengaytirish va mintaqaviy hamkorlikni institutsional jihatdan mustahkamlashga bog‘liq. Rossiya–Ukraina urushi sharoitida yuzaga kelgan muammolar mintaqa davlatlari uchun faqat tashqi xavf emas, balki mavjud iqtisodiy va siyosiy rivojlanish modellarini qayta baholash zaruratini yuzaga keltiruvchi omil sifatida ham namoyon bo‘lmoqda.

ADABIYOTLAR

1. Курбонов А.А. Региональная безопасность в Центральной Азии: теоретические подходы и роль Узбекистана в формировании устойчивой архитектуры // Journal of Intellectual Property and Human Rights. - 2025. - Vol. 4, № 08.
2. Курбонов А.А. Центральная Азия в новой геоэкономической реальности: последствия конфликта между РФ и Украиной // European Journal of Interdisciplinary Research and Development. - 2025. - Vol. 40.
3. Бронников И. А., Блинова Н. В. Управление рисками в процессе формирования и реализации государственной политики: подходы и технологии // Политическая наука. - 2016. - Специальный выпуск. - С. 267–291.
4. Javorcik B. S., Plekhanov A., Chupilkin M. The Eurasian Roundabout: Trade Flows into Russia Through the Caucasus and Central Asia. - 2025. - DOI: 10.2139/ssrn.5218336.
5. European Bank for Reconstruction and Development. Regional Economic Prospects: EBRD Gives Positive Outlook for Central Asian Economies. - 2025.
6. World Bank. The Middle Trade and Transport Corridor: Policies and Investments to Triple Freight Volumes and Halve Travel Time by 2030. - 2023.
7. Мукомель В.И. Среднеазиатские мигранты на российском рынке труда во время и после пандемии // Социологические исследования. - 2024. - № 12. - С. 44–59. DOI: 10.31857/S0132162524120054.
8. World Bank. Europe and Central Asia Economic Update, Spring 2025. - Washington, DC: World Bank, 2025.
9. Хайдаров А.А. Узбекистан: новый взгляд на перспективы сотрудничества в Центральной Азии // Постсоветские исследования. - 2023. - С. 243–251.
10. Council of the European Union. First EU–Central Asia Summit, 4 April 2025: Main Results. - Brussels, 2025.